

Türkiye'de Eğitimin

TARİHSEL Gelişimi

ESKİ Türklerde Eğitim

Türklerin eğitim tarihi bilinen ilk Türk toplumları (devletleri) ile başlar. Bu devletler;

- Hun
- Göktürk
- Uygur
- Karahanlı
- Selçuklu
- Osmanlı Devleti
- Türkiye Cumhuriyeti

ASYA VE AVRUPA'DA HUNLAR

- Türkler uzun yıllar boyunca at sırtında, hayvan yetiştiricisi olarak, göçebe olarak yaşamlarını sürdürmüşlerdir
- At sürülerini besleyebilmek için yılın dört mevsimi yer değiştirmek zorunda kalmışlardır
- Yazın yaylaya çıkıp, kışın sert doğa koşullarından ötürü daha korumalı coğrafi alanlarda yaşamışlardır

- Buralarda önceleri çadırlarda, daha sonraları taş ve tahta malzeme ile yapılan barınaklarda yaşamışlardır
- Daha sonra sağlam taşınmaz barınaklarda sürekli kalmaya başlayıp yerleşik hayata geçmişlerdir

Yaşama koşulları ve zor coğrafi koşullardan dolayı Türkler çocuklarına öncelikle;

Ata Binmeyi

Ok Atmayı

Kılıç Kullanmayı

Düşmanları Karşısında Sürekli Uyanık

Bulunmayı öğretmeye çalışmışlardır

- Yani, çocuklarının eğitiminde savaşçı becerilerin kazandırılmasını ön planda tutmuşlardır
- Bu eğitim de sıkı disiplin ön plandadır

Türklerde İSLAM ÖNCESİ Eğitiminin Özellikleri

- **Toplumların eğitim anlayışı, yaşam biçimlerinin etkisiyle şekillenmiştir**
- **Çocukların ve gençlerin toplumsallaştırılması ve eğitiminde “Töre”nin önemli etkisi olmuştur.**
- **Medeniyetlerinin düzeyi, örgün eğitim kurumları olduğunu göstermektedir.**
- **Ancak bu kurumlar hakkında henüz sağlam bilgiler yoktur.**

- **Dönemin edebi eserlerinde öğretici amaç güdülmüştür.**
- **Eserlerde daha ziyade toplumsal düzen ve ahlaki ilkeler öne çıkmaktadır.**
- **Alp insan tipi, cesur ve bilge özellikleri yönüyle önemli görülmüştür.**
- **Cinsiyet ayrımı gözetilmeden güçlü bir çocuk sevgisi vardır.**
- **Eğitimde mesleki eğitimin yerinin ağırlıklı olduğu görülür.**
- **Tarihi bilinen en eski yazılı belgeler bu döneme aittir.**

HUN Devletinde Eğitim

Savaşçılık, yöneticilik, el sanatları, ocuk yetiştirme önemlidir.

Hunlar ocuklara isim vermekte acele etmezlerdi

Hunlarda askeri ve mesleki eğitim n plandaydı (Maden Demircilik)

ocuk sevgisi konusu ön plandadır

- **Dini inançların, Hunların hayatında önemli bir yer tutar; Şaman ve Şamanların kehaneti Hunlar için önemlidir**
- **Hunlarda ve eski Türkler’de din de kısmen bir eğitim aracı idi.**
- **Onlarda “halk inancı” ile “devlet dini” ayrı şeylerdi**

GÖKTÜRK Devletinde Eğitim

- Örgün eğitim kurumları vardır (planlı bir eğitim anlayışı)
- Alfabe kullanmışlardır (38 harflik)
- Yetiştirilmek istenen insan tipinin özellikleri nelerdir?
- Orhun Anıtları
- Kültigin, Bilge Kağan, Tonyukuk gibi bilim adamları
- Avrupa uluslarının hemen hiç birinin milli dil ve yazısı bulunmadığı bir dönemde Göktürkler ileri bir dil ve yazı ile taş üzerine yazı yazarak, bize çok değerli belgeler bırakmışlardır

ÜNSÜZLER		
ORKUN	LATİN	açıklama
Ბ	B	kalin ünlülerle
Გ	B	ince ünlülerle
Დ	Ç	bütün ünlülerle
Ე	D	kalin ünlülerle
Ვ	D	ince ünlülerle
Ზ	G	kalin ünlülerle
Თ	G	ince ünlülerle
Ი	K	kalin ünlülerle
Კ	K	ince ünlülerle
Ლ	L	kalin ünlülerle
Მ	L	ince ünlülerle
Ნ	M	bütün ünlülerle
Ო	N	kalin ünlülerle
Პ	N	ince ünlülerle
Ჟ	P	bütün ünlülerle
Რ	R	kalin ünlülerle
Ს	R	ince ünlülerle
Ტ	S	kalin ünlülerle
Უ	S	ince ünlülerle
Ფ	Ş	bütün ünlülerle
Ქ	T	kalin ünlülerle
Ღ	T	ince ünlülerle
Ყ	Y	kalin ünlülerle
Შ	Y	ince ünlülerle
Ჩ	Z	bütün ünlülerle

ÜNLÜLER	
ORKUN	LATİN
Ბ	A - E
Გ	ı - i
Დ	o - u
Ე	ö - ü

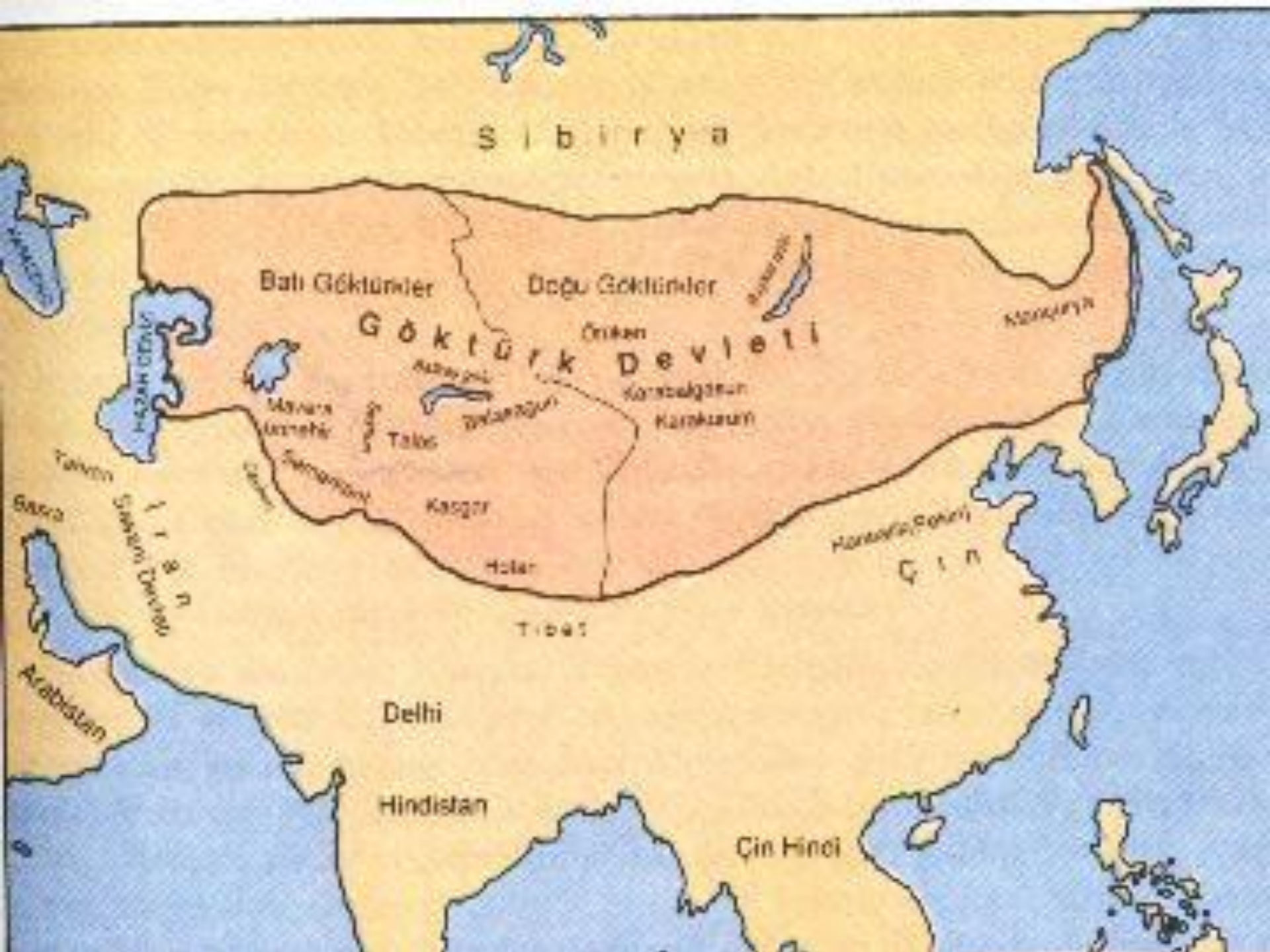
ÇİFT SESLİLER	
ORKUN	LATİN
Ბ	İK - KI
Გ	iÇ - çI
Დ	OK - UK
Ე	ÖK - ÜK
Ვ	LD - LT
Ზ	NÇ
Თ	ND - NT
Ი	NG
Კ	NY

Sözcük Ayırma İmi
:

**TÜRKLER'İN
MİLLÎ
ALFABESİ**

ORHON		YENİSEY	Ses değeri	Phonetics value
Klasik	Başka Şekiller			
Classic	Other figures			
Ბ	Გ	ᲑᲒᲓᲔ	a, e	a > back vowel e > front vowel
Გ		Გ	kapalı e	Mouth is close - é -
Დ	Ე	ᲓᲔᲕᲖ	ı, i	ı > back vowel i > front vowel
Ე	Ვ Ზ	ᲔᲕ ᲖᲗ	o, u	back vowel
Ვ	Ზ Თ Ი	ᲕᲖ ᲗᲘ	ö, ü	front vowel
Ზ	Თ	ᲖᲗᲘᲙ	y (kalin ünlülerle)	with back vowel
Თ	Ი	ᲗᲘᲙᲚ	y (ince ünlülerle)	with front vowel
Ი	Კ Ლ Მ	ᲘᲙ ᲚᲛ	b (kalin ünlülerle)	with back vowel
Კ	Ლ Მ Ნ	ᲙᲚ ᲛᲜ	b (ince ünlülerle)	with front vowel
Ლ	Მ	ᲚᲛ	-ç, -c (sözcük sonu)	end of the word
Მ		Მ	iç, ic	
Ნ		ᲜᲝᲞ	d (kalin ünlülerle)	with back vowel
Ო	Პ	ᲝᲞ	d (ince ünlülerle)	with front vowel
Პ	Ჟ	ᲞᲟᲠᲡ	g (kalin ünlülerle)	with back vowel
Ჟ	Რ	ᲟᲠᲡᲢ	g (ince ünlülerle)	with front vowel
Რ	Ს Ტ	ᲠᲡ ᲢᲣ	k (e, i ile)	with e, i
Ს	Ტ	ᲡᲢ	k (ö, ü ile)	with ö, ü
Ტ	Უ	ᲢᲣᲤ	k (a ile)	with a
Უ	Ფ Ქ	ᲣᲤ	k (ı ile)	with ı
Ფ		ᲤᲥ	k (o, u ile)	with o, u
Ქ		ᲥᲧᲨ	L (kalin ünlülerle)	with back vowel

ORHON		YENİSEY	Ses değeri	Phonetics value
Klasik	Başka Şekiller			
Classic	Other figures			
Ყ	Შ	ᲧᲨ	L (ince ünlülerle)	with front vowel
Შ		Შ	-t, -id (sözcük sonu)	end of the word
Ჩ	Ც Ძ	ᲩᲪ ᲫᲬ	-m (sözcük sonu)	end of the word
		Ჩ	n (kalin ünlülerle)	with back vowel
Ც	Ძ	ᲪᲫᲬᲭᲮᲯ	n (ince ünlülerle)	with front vowel
Ძ		ᲫᲬᲭᲮ	-n (ard damak n si - sözcük sonu)	end of the word
Წ	Ჭ	ᲬᲭ	-ny (ön damak n si - sözcük sonu)	end of the word
Ჭ	Ხ Ჯ	ᲭᲮ ᲯᲰ	-nç, -nc (sözcük sonu)	end of the word
Ხ	Ჯ Ჰ	ᲮᲯ ᲰᲱ	-nt, -nd (sözcük sonu)	end of the word
Ჱ		ᲱᲲ	-p (sözcük sonu)	end of the word
	ᲲᲳ		op, up	
Ჲ		ᲲᲳᲴᲵ	r (kalin ünlülerle)	with back vowel
Ჳ	Ჴ Ჵ Ჶ	ᲳᲴ	r (ince ünlülerle)	with front vowel
Ჴ	Ჵ Ჶ Ჷ	ᲴᲵ ᲶᲷ	s (kalin ünlülerle)	with back vowel
Ჵ	Ჶ	ᲵᲶ	s (ince ünlülerle)	with front vowel
Ჶ	Ჷ Ჸ Ჹ Ჺ	ᲶᲷᲸᲹ	-ş (sözcük sonu)	end of the word
Ჷ	Ჸ Ჹ Ჺ ᲻	ᲷᲸ ᲹᲺ	t (kalin ünlülerle)	with back vowel
	᲻		ot, ut	
Ჸ		ᲸᲹᲺ᲻	t (ince ünlülerle)	with front vowel
Ჹ	Ჺ ᲻ ᲼	ᲹᲺ ᲻᲼	-z (sözcük sonu)	end of the word
:		:	sözcük ayırma işareti	separate two words

Sibirya

Batı Göktürkler

Doğu Göktürkler

Göktürk Devleti

Koreya

Orkun

Karakulganın

Karakorum

Mavera
arrah

Talas

Kasgar

Kasgar

Holar

Koreya Çukurovası

ÇİN

Tibet

Delhi

Hindistan

Çin Hinci

Arabistan

Tayvan
Sakarya Çukurovası

KAZAKISTAN

ORHUN Anıtları

- 732 yılında Kültegin, 735 yılında Bilge Kağan ve Tonyukuk anıtları dikilmiştir.
- Anıtlarda yaklaşık 6000 kelime vardır.
- Türkçenin ilk yazılı belgeleri “Yenisey” mezar taşlarıdır.
- Bu taşlar, Orhun anıtlarından daha eski olmakla birlikte tarihleri kesin olarak bilinmemektedir.
- O nedenle Orhun anıtları en eski yazılı belgeler olarak kabul edilir.
- Anıtlar ilk defa, Danimarkalı dilbilimci Thomsen tarafından 1893 tarihinde okunmuştur.
- Anıtlara yer alan bazı Çince yazılar, bunların kesin olarak tarihlenmesine yardımcı olmuştur.

Orhun Anıtlarının **EĞİTİM** Açısından Önemi

- **Orhun anıtlarında;**
 - Çinlilerin özellikleri,
 - Türklerin sosyal hayatı ve kişilik özellikleri,
 - Topluluklar arasındaki ihtilaflar,
 - Türk hükümdarlarının sahip olması istenen özellikler,
 - Tarihten çıkarılması gereken dersler,
 - Sonsuza kadar var olma arzusuna ilişkin bilgiler mevcuttur.

UYGURLAR Devletinde Eğitim

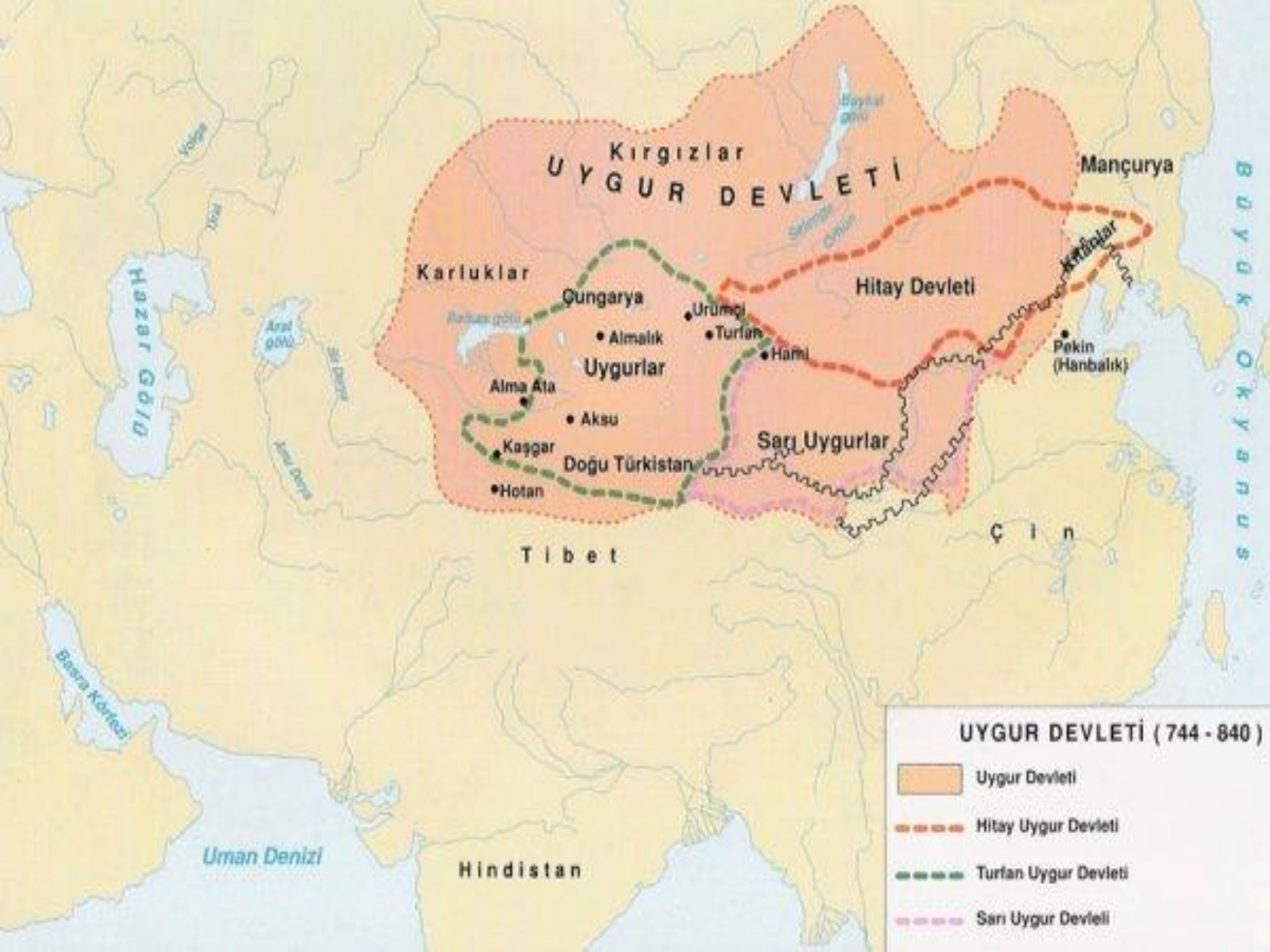
Kentlerde yerleşik hayat, önem kazanmıştır.

Uygurlar öteki kültürlere geniş ölçüde açılmışlar, eski dini inanışlarını bırakıp, Manihaizm'i benimsemişlerdir.

Et ve süt yenilmesine izin vermeyen sadece sebze yenilmesini isteyen bu din onları pasifleştirmiştir.

Yerleşik hayat ve din değişikliği nedeniyle

Uygurlar, Türk eğitim tarihine kendi damgalarını vurmuşlardır

14 Harfli Soğd alfabesini kullanmışlardır

Matbaa kullanımı söz konusudur

Okur-yazarlık oranı çok yüksekti

**Önemsenen meslekler katiplik, bürokratlık,
danışmanlık, tercümanlık, öğretmenlik ve
kültür elçiliği**

Uygurlardan Kalan **KİTABELER**

ŞİNE-USU KİTABESİ: Büyük Uygur kağanı Bilge Bayunçur adına dikilmiştir. Kitabede Uygur kağanlığının kurucusu Kutluk Bilge Kül Kağan'dan bahsedilir.

Bu kitabe Kuzey Moğolistan'da Selenga havzasında Şine-Usu gölü kenarında Finli Ramstedt tarafından 1909 yılında bulunmuştur

KARABALSAGUN KİTABESİ: Uygurlar'ın kuruluşundan, zaferlerinden ve Mani dininden de detaylı olarak bahseder.

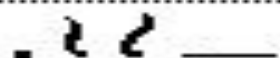

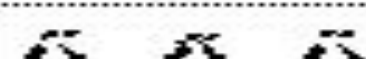

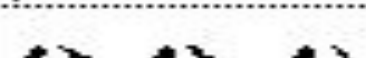
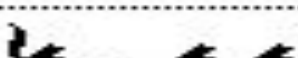

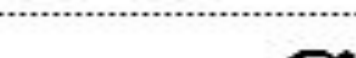

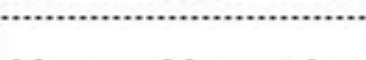
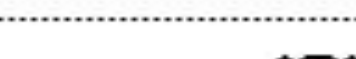

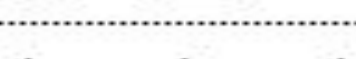
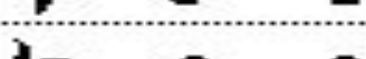
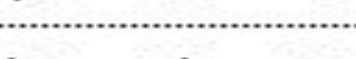
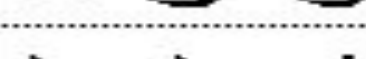
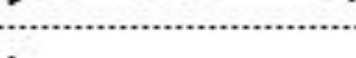

Bu yazıt, Türkçe, Çince ve Sogdça olarak yazılmıştır. Bütün dillerdeki metinler ne yazık ki şimdiye kadar sağlıklı bir şekilde Türkçe'ye kazandırılmamıştır

Eski Türklerin Eğitimi BAŞKA

KÜLTÜRLERDEN Etkilenmiş Midir?

- Hakanlar Çin prensesleriyle evlenmiş, şehzadeler Çin kültürünün etkisinde kalmıştır
- Çin'den kaçıp Türklere sığınan aydınlara devlette görev verilmiştir
- Ülkeler arası ilişkiler, elçilikler etkili olmuştur
- Türk şehzadeleri Çin'e eğitim görmek için gitmiştir
- Çin bürokrasisinde Türk uzmanlar görev almıştır.
- Çinceden çeşitli tercümeleler yapılmıştır.
- Savaşlar, ticari ilişkiler farklı kültürleri tanıtmıştır

UYGUR YAZISI İÇİN TRANSLİTERASYON ALFABESİ

	//		n
	uzatmalık		ng
	‘, e		q ~ k, x ~ ħ
	‘a		ġ, q, x
	a, e, n		k, g
	‘l , ‘i		ç
	l, i, y		t
	‘o, ‘u		d
	o, u, ö, ü		s, ş
	‘ö, ‘ü		z, j
	ö, ü		m
	y		b, p
	r		f
	l		v

Eski Türklerde **ÖĞRETİM** Araç-Gereçleri

- Kitaba; “Bitig”, katibe “Bitigi” derlerdi
- Taş, kiremit, kp, ss eşyaları, silah, deri, tahta, ipek vb. zerinde yazı yazmışlardır.
- Göktürk yazısı, kalem, fırça ila kağıda yazmaktan çok, sert yüzeyle kazımaya müsait idi.
- Uygurlar ise daha ziyade kalem, fırça ve kağıt kullanmışlardır.

- Kırmızı ve siyah mürekkep kullanılır, kitaplara deriden, sanat değeri yüksek ciltler yapılırdı.
- Uygurlar kalıp baskıyı, ve kağıdı kullanmıştır.
- Kan-Su bölgesinde, Uygur matbaa harfleriyle basılı Uygurca kitaplar bulunmuştur.
- Uygurların matbaayı bulup kullandıkları, Çinlilerin Uygurlardan bu tekniği aldığı iddia edilmektedir.
- Çinlilerin matbaa harflerini demirden yaparak daha kullanışlı hale getirdikleri söylenmektedir.

●●●●● ●●●●● ●●●●●

口 ● 兮 』 合 ● 』 』 』
 』 ● 』 』 』 』 ● 』 』
 』 』 ● 』 』 』 ● 』
 』 』 ● 』 』 』 ● 』 』
 ● 』 』 ● 』 』 』 ●
 ● 』 』 』 』 ● 』 』
 』 』 ● 』 』 』 ● 』
 ● 』 』 』 ● 』 』 』

●● ●● ●● ●●

● 』 』 ● 』 』 ● 』 』
 ● 』 』 』 ● 』 』 ● 』 』
 』 』 ● 』 』 』 ● 』
 』 』 ● 』 』 』 ● 』 』
 ● 』 』 ● 』 』 』 ●
 ● 』 』 』 』 ● 』 』
 ● 』 』 』 ● 』 』 』
 ● 』 』 ● 』 』 』

聞法若能自見悟定生淨土會元餘

İslamiyet

SONRASI

Türklerde Eğitim

Türklerin Müslümanlığı **KOLAY** Benimseme Sebepleri,

TÜRKLERDE VAR OLAN **MÜSLÜMANLIĞIN DOĞASI**

Tek Tanrı Düşüncesi → Allah inancı

Savaşçı Ruh → Cihat Anlayışı

Yoksullara Yardım → Sadaka

Kurban → Kurban

Bilim Anlayışı → Bilim Askı

İslam Eğitiminin TEMELLERİ

- Kuran'ı Kerim'in "oku" olan ilk buyruğu, İslamiyet'in okumayı sonsuza kadar giden bir eğitim işi olarak gördüğünü gösterir.
- İslamiyet eğitimi bir devlet sorumluluğu olarak görmüştür.
- Her Müslüman eğitim konusunda vicdanen sorumlu tutulmuştur.

- İslamiyet'te herkese eğitim anlayışı mevcuttur. Eğitim eşitsizliğini reddetmiştir.
- İslam eğitim sistemi tümüyle olgun insan yaratma hedefine yönelmiştir.
- İslamiyet'in öngördüğü olgun insan işinde gücünde, düşünde adil, iyi niyetli, sömürmeyen, sömürülmeyen, doğru ve iffetli olan kişidir.

Türklerin İslamiyet'i Benimsemelerinin EĞİTİM ANLAYIŞLARINA Etkisi

1- Düzenli, planlı, güçlü bir eğitim-öğretim kurumu medreseler ortaya çıkmış

2- İslam Dünyasında Arap, İranlı vb. düşünürler eğitim-öğretim konularında eserler yazmışlar Türkler düşünür ve eğitimcileri hem bunlardan etkilenmiş hem de bu görüşlere katkıda bulunmuşlar

3- Düşünürler, din adamları v.b aracılığıyla Türk toplumu yeni din ve değerler bakımından eğitilmiş

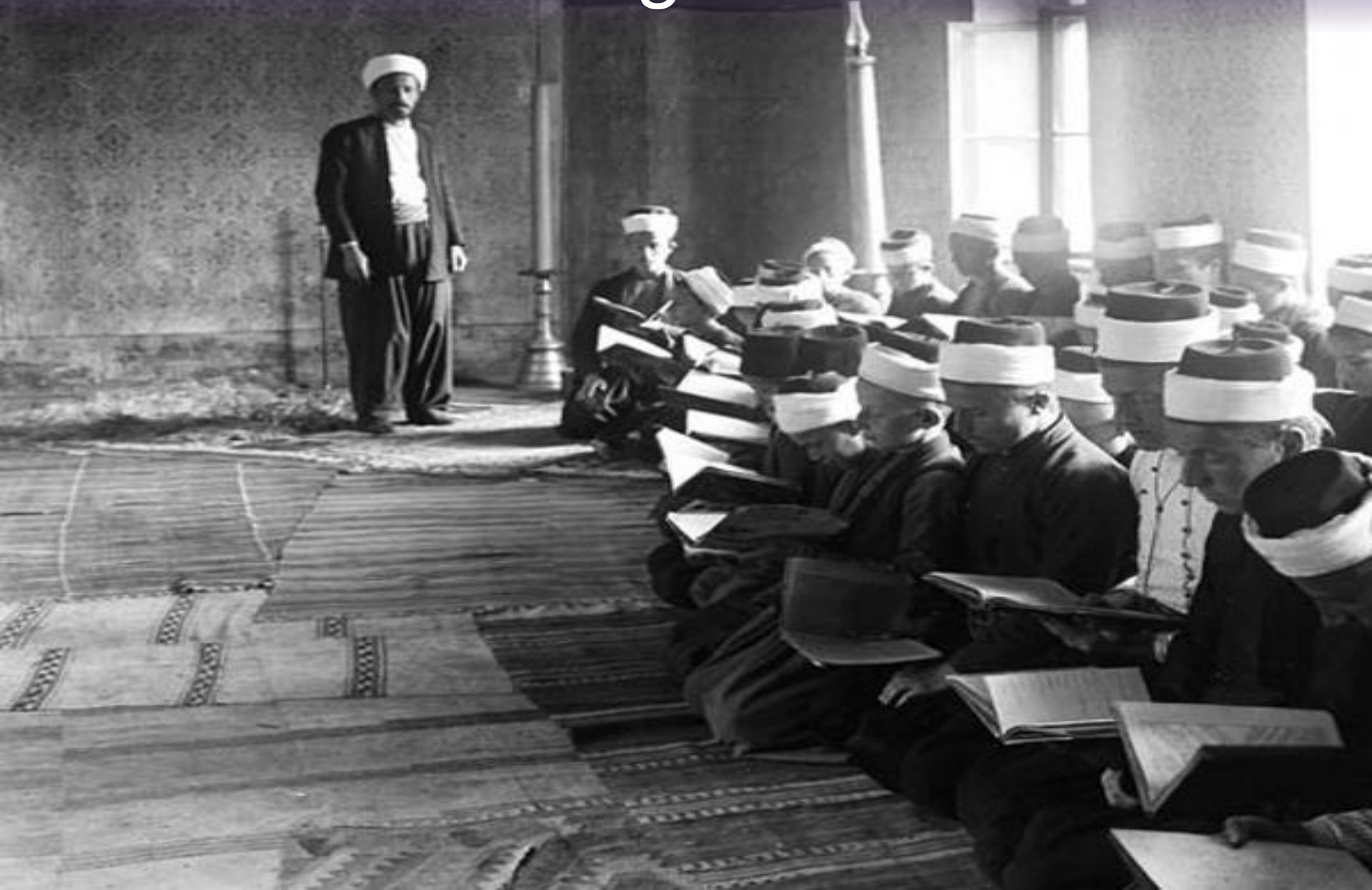
Divânü Lugâti't-Türk

Kâşgarlı Mahmûd

- 4- Alp insan tipinin özelliklerine yenileri de eklenerek **Gazi ve Veli** insan tipi ortaya çıkmış
- 5- Türkler İslamiyet'in bilimi üstün tuttuğunu görmüş. Bilime gereken önemi vermişlerdir.
- 6- Türkler İslamiyet'e geçerken Arap yazısını da almışlardır.
- 7- Batıya ilerledikçe Araplar ve İranlılarla ilişkiler artmış buna bağlı olarak aydınların dili üzerinde Arapça ve Farsça etkili olmuş ancak halkın dili bu etkiden uzak kalmıştır. Fakat orta ve yüksek öğretim dili ile bilim dili Arapça olmuştur.

İSLAMİ Eğitim Kurumları

İslami eğitim önceleri sözel iletişim yöntemleri ile sürdürülüyordu.

Yalnız bu yeterli olmamış bu nedenle yavaş yavaş örgün eğitime geçilmiştir.

Böylece günümüzdeki planlı eğitim kurumları gibi olmasa da İslam örgün eğitim kurumları ortaya çıkmıştır.

İslami eğitim kurumları “medrese öncesi” ve “medrese sonrası” diye ikiye ayrılır

Medrese **ÖNCE**Sİ Eğitim Kurumları

- Küttab
- Camiler
- Saraylardaki Eğitim
- Kitapçı Dükkanları
- Bilginlerin Evleri
- Edebi Salonlar

- Çok az yayılmış kurumlardır.
- Küçük bir azınlığın çocuklarına Arapça okuma ve yazmayı öğretmek üzere ortaya çıkmışlardır.
- İlkokul da demek olan küttabın programı bütünüyle Kur'an-ı Kerim'in okuması üzerine temellendirilmişti.
- Bu okulun mekanı çoğunlukla öğretmenlerin kendi evleri olmuştur.

Camiler

- İslam dünyasındaki en yaygın eğitim kurumları olmuştur.
- Hem İslamiyet'in öğretilmesinde hem de yayılmasında büyük rol oynamışlardır.
- Camiler eğitim kurumu olmanın yanı sıra tapınak, bilim kurumu, yargılama mekanı, ordu karargahı, elçilerin kabul makamı, hapisane olarak da kullanılmıştır.

İslam toplumlarının ileri gelenlerinin saraylarında dini eğitim için özel mekanlar oluşturulmuştur

KİTAPÇI Dükkanları

- İslam kültür ve uygarlığı geliştikçe dini yayınların satıldığı kitapçı dükkanları da hızla artmıştır.
- Bu dükkanların sahipleri sadece kitapları satmakla yetinmemişler, aydın bir kişi oldukları için de İslami eğitim vermişlerdir.
- Böylece kitapçı dükkanları Müslümanların toplandıkları, bilgi, görgü alışverişinde buldukları yerler olmuşlardır.

BİLGİNLERİN Evleri

İslam din bilginlerinin evleri camilerin yapılmasına kadar bir eğitim kurumu gibi görev yapmışlardır.

- İslam dünyasında ilk dört halife zamanından başlayarak edebi toplantılar düzenlenmiştir.
- Müslümanlar çözümünü bulamadıkları herhangi bir sorunla karşılaştıklarında halifeye danışırlardı.
- Toplantılar da bunun için düzenlenirdi.

Medreseler

- Bu okullar ciddi bir eğitim bilim ve din kurumu olmuşlardır.
- Uzun yıllar İslam toplumunun gereksinim duyduğu memurları, din ve hukuk adamlarını yetiştirmiştir.

Büyük SELÇUKLU Devleti

Selçuklulara İlişkin Bazı ÖNEMLİ Bilgiler

- Selçuklular, hükümdarları Selçuk Bey zamanında 1000 yıllarında Müslüman olmuşlardır.
- Dandanakan Savaşı'nın sonunda Gazneli Mesut yenilince 1040 yılında Tuğrul Bey'in yönetiminde Büyük Selçuklu Devleti kuruldu.
- 1071 Malazgirt Savaşı'nı Bizansa karşı kazanan Alparslan'ın bu zaferinden sonra Anadolu Türkleşmeye başlamıştır.
- Sultan Sancar'ın ölümüyle ise Büyük Selçuklu Devleti parçalanmış ve yıkılmıştır.

Selçuklularda Eğitim'in **TEMEL** Özellikleri

Selçuklu devlet adamları eğitime ve bilimin gelişmesin önem vermişlerdir.

Medreseler gelişmiş ülkenin her tarafına yayılmıştır.

Ahilik gibi bir yaygın eğitim kurumu ve atabeglik gibi şehzadelerin yetiştirilmesi için bir uygulama ortaya çıkmıştır.

Selçuklularda zamanla bazı Türk değerleri unutulmaya yüz tutmuştur.

Bu durumu Kaşgarlı Mahmut üzüntüyle eleştirmiştir.

Zamanla Farsça ve Arapça kullanılmaya başlanmıştır.

Bunu sebebi Fars edebiyatının güçlenmesi ve Kur'an'ın Arapça oluşudur.

Selçuklularda alp,gazi veli insan tipi bir arada görülmüş bunlardan Dede Korkut kitabında bahsedilmiştir

SELÇUKLULARDA Örgün Ve Yaygın Eğitim Kurumları

Selçuklularda

Tuğrul Bey,

Alparslan,

Melikşah,

Nizamülmülk,

Sancar

gibi devlet adamları bilim adamlarına, sanatkarlara saygı göstermiş, eğitim ve öğretimin yaygınlaşmasına çalışmışlardır.

Selçuklularda ÖRGÜN Eğitim Kurumları

MEDRESELER

İlk Selçuklu medreseleri 1040 yıllarında Nişabur'da Tuğrul Bey tarafından kurulmuştur.

Alparslan döneminde 1067'de Bağdat'ta Nizamiye Medreseleri adıyla önemli kurumlar açılmış, bu adı taşıyan başka kurumlarda görülmüştür.

Medreselerin Selçuklularda Önem Kazanması Ve Yayılmalarının Başlıca **SEBEPLERİ**

Sünni-Hanefi olan Selçukluların, çevrelerindeki Şii ve Fatımilerin aşırı mezhep propagandalarına karşı koyma ihtiyacı.

Genişleyen imparatorluk için memur yetiştirme ihtiyacı.

İslamiyet'i yeni benimsemiş Oğuz topluluklarının yeni ihtiyaçlarını pekiştirme

Din adamı yetiştirme ihtiyaçı

Yoksul ve yetenekli öğrencileri okutup topluma kazandırma ihtiyaçı

Bilginleri maaşa bağlayıp devlete bağlı kılmak ve gizli hareket etmelerini engellemek

Devlet adamlarının eğitim ve bilim severliği.

ÖNEMLİ

Bağdat Nizamiye Medreseleri
Yükseköğretim Kurumlarıdır.

Öteki medreseler müderrislerinin
durumuna göre orta ve yüksek
öğretim sayılmışlardır.

Medrese PROGRAMLARI

Bağdat Nizamiye medreselerinde okutulan başlıca dersler

Din ve Hukuk Dersleri

Kur'an Okuma
Tefsir
Hadis
Fıkıh
Kelam

Dil Edebiyat Dersleri

Arap Edebiyatı
Fars
Nahiv
Sarf
Hitabet
Şiir
Cerh ve Tadil
Tarih
Edeb

Felsefe Dersleri

Felsefe
Mantık

Müsbet Bilim Dersleri

Tıp
Cerrahi
Riyaziye
Hesap
Hendese
Müsellesat
Nücum
Heyet
Tabiyat

MEDRESELERDE Öğretim Dili Ve Yöntemi

Öğretim, bilim ve kitap yazma dili ortaçağda esas olarak Arapça olsa da kitap kenarlarında Türkçe açıklamalara da yer verilmekteydi.

Medreselerde ezber yöntemi kullanılıyordu. Süre belirli değil belirlenen kitapların bitirilmesi ve müderrisin takdiri esastı.

Fakat yükseköğretim en az 5 yıl sürüyordu.

MÜDERRİSLER

Hükümdar veya vezir tarafından atanırlar,

Ölünceye kadar görevde kalırlar,

Cübbe ve sarık giyerler,

Maaşlarını devletten alırlardı.

Müdürrisler Şafiiliği savundular.

Kitaplar devlet tarafından veriliyor ve dışına çıkılamıyordu.

Bu da resmi ideolojiyi destekleme amacının ötesine geçmiyordu.

MUİD: Müderris yardımcısıydı. Öğrencileri çalıştırır, onlara rehberlik yapar, müderrisin onları tanımalarına yardımcı olurdu.

ÖĞRENCİLER: Öğrencilik için yaş sınırı yoktu. Bursla ve medreselerde kalarak eğitim öğretime katılırlardı.

MALİ KAYNAKLAR: Esas olarak vakıflar geliri sağlıyor ancak zaman zaman bazı medreselere devlet yardımı da sağlanıyordu.

MEDRESELERİN Etkileri Ve Ortadan Kalkışları

Medreselerin Başlıca Etkileri:

Şii propaganda ve faaliyetlerinin önlenmesinde,

Sünni mezhepler arasında dayanışma sağlanmasında,

Toplumda ortak düşünce ve amaçların güçlenmesinde,

Devlet adamı yetiştirmede önemli katkılar sağlamışlardır.

Diğer İslam ülkeleri medreselerine örnek olmuşlar, hatta Batı Avrupa üniversitelerini de onlardan esinlendiği ileri sürülmüştür.

Ortadan Kalkışları

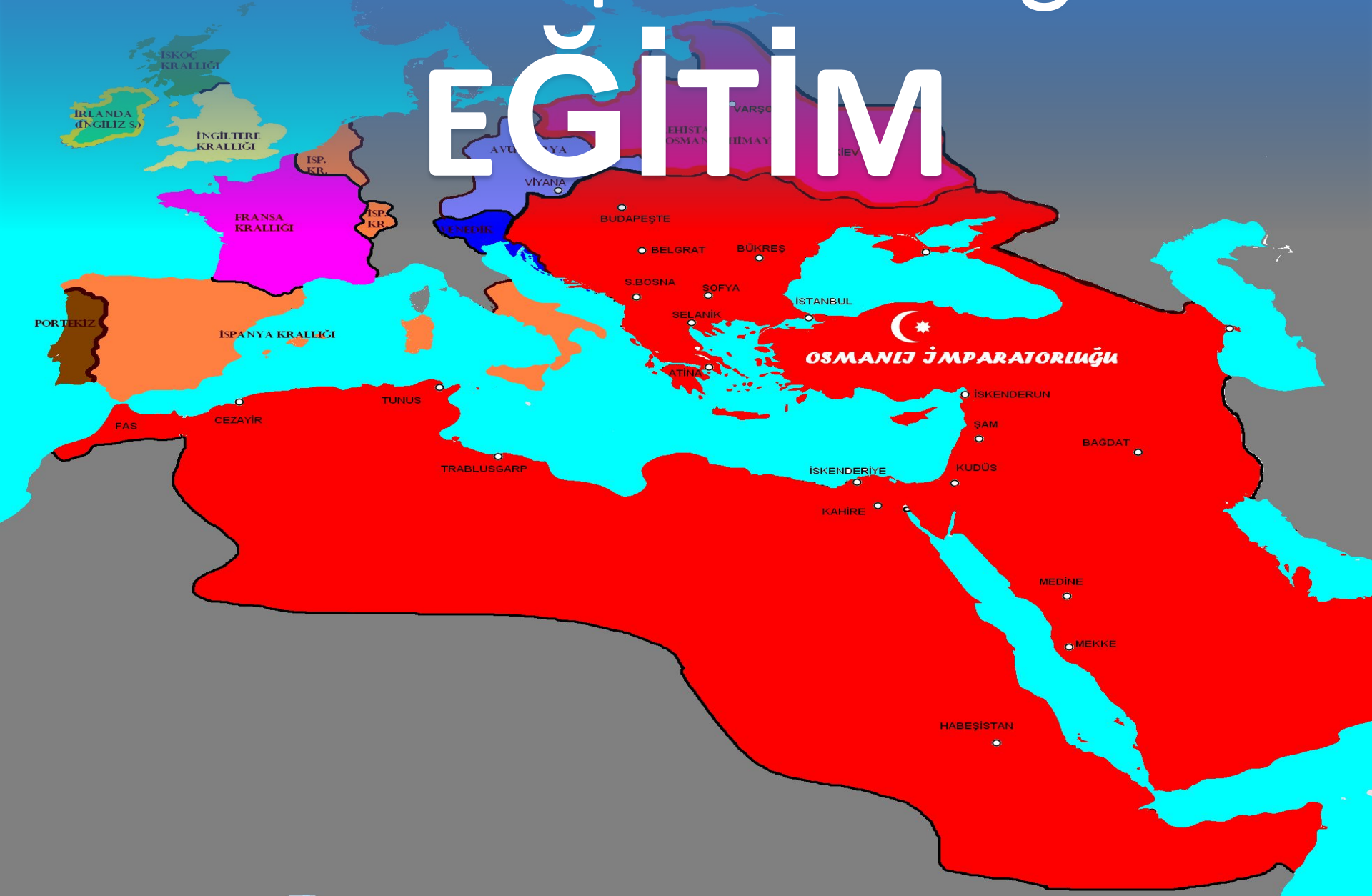
Büyük Selçuklu'nun 12. y.y.da parçalanması,

1258'de Moğolların Bağdat'ı işgal ve tahrip etmeleri gibi nedenlerle Nizamiye medreselerinin önemleri kayboldu.

Bazı yöneticilerin gelirlerine el koymaları başlıca sebeplerdir.

Osmanlı İmparatorluğunda

EĞİTİM

OSMANLI Eğitim Sistemi

Osmanlı Devletindeki eğitim sistemini

1- Geleneksel Dini-Sivil Öğretim Kurumları

- a- Sıbyan Okulları(ilköğretim düzeyindeki okullar)
- b- Medreseler(orta ve yüksek öğretim düzeyindeki okullar)

2- Saray ve Orduda Eğitim Kurumları

- a- Saray Okulu (Mekteb-i Enderun)
- b- Acemi Ocakları
- c- Yeniçeri Ocağı

3- Batılı Anlayışla Kurulmaya Çalışılan Eğitim Kurumları

a- Askeri Teknik Okullar:

- * Mühendishane-i Bahri Hümayun(1773)
- * Mühendishane-i Berri Hümayun(1793)
- * Tıbhane-i Amire Cerrahane-i Mamure(1826)
- * Mekteb-i Ulum-u Harbiye(1834)
- * Mızıka-i Hümayun Mektebi(1834)

b- Genel Eğitim Kurumları:

- * Rüştiyeler(1838)
- * Mekteb-i Ulum-u Edebiyye(1839)
- * Mekteb-i Maarif-i Adliye(1838)

4- Yabancı Azınlık Okulları

Geleneksel **DİNİ-SİVİL** Öğretim Kurumları

Sıbyan Okulları
(İlköğretim Düzeyindeki Okullar)

Medreseler
(Orta Ve Yüksek Öğretim Düzeyindeki Okullar)

SIBYAN Okulları

(İlköğretim Düzeyindeki Okullar)

Osmanlı İmparatorluğunda vakıflara bağılı olarak ilköğretim düzeyinde eğitim vermekte olan okullar.

Genel olarak küçük erkek çocuklara özgü ve çoğunlukla mahalle camii ya da mescitlerinin yanında ve bazı yerlerde mahalle aralarında bağımsız olarak hayırsever kimselerce yaptırılırdı.

Hükümdarlar ya da vezirler tarafından yaptırılmış büyük camilerin ya da külliyelerin de birer mekteb-i sıbyan ı bulunurdu.

THE
CENTRE
OF THE
UNION

Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u aldığı zaman, kendi adını taşıyan caminin dört yanına her türlü bilim, sağlık ve toplumsal yardım kurumlarıyla birlikte bir de Sıbyan Mektebi yaptırmıştı.

Buraya yetim ve yoksul çocukların alınmasını istemiştir.

Fatih, medrese örgütünü oluştururken, Eyüp ve Ayasofya'da açtırdığı iki medresede, sıbyan okullarında öğretmenlik yapacak olanlar için ayrı dersler koydurmuştur.

Bu dersler, Arapça, Sarf, Nahiv, Edebiyat, Mantık, Muhasebe, Tedris Usulü, Kelam İlmi, Riyaziyat, Hendese ve Heyetti.

Yalnız daha sonraları bu şarta pek uyulmamış, medreseden diploma alma yeterli görülmüştür.

یونین کونسل

Dersler,sabahtan öğleye ve öğleden ikindiye kadar olmak üzere iki bölümde işlenirdi.

Sınıflarda kuru tahtaların ya da hasırların üzerinde diz çökerek oturulurdu.

Ders kitapları,rahlelerin üzerinde okunurdu.

Öğretmen sınıfın bir yanında,yüksekçe bir yerde oturur,yanındaki uzun bir değnekle disiplini sağlardı.

Ağır suçları işleyenler,falakaya yatırılırdı.

Sıbyan okullarında eğitimin özünü dini eğitim oluşturmaktaydı.

Bu okulların,her ne kadar belirli bir öğretim programları yoksa da öğrencilere Elifba,Kur'an okumak, İlmühal(din dersleri) Yazı ve Hesap dersleri gösterilmekteydi.

Sıbyan okullarına kız çocukları da girebilirdi

Çocukların okul başlaması, yaşla sınırlı değildi

Bu “bed’i besmele cemiyeti” ya da halk arasında “amin alayı” denen ve hocanın mektep ve mahalle çocuklarının ve mahalle halkının katıldığı ilahili yürüyüşlü bir törenle olurdu

Bu törenler ana babalarda çocuklarının eğitim ve öğretimi için arzu doğmasına yarardı

Sıbyan okullarının bütünüyle dini eğitim veren kurumlar olması, gündelik hayatın gerektirdiği bilgilere programlarında yer vermemesi nedeniyle günümüzdeki ilkokullar gibi görmek mümkün değildir.

Bu okullar Müslüman bir toplumda İslamiyet'in kurallarına göre hayatını sürdürmek zorunda olan bireylere temel dini eğitim vermek üzere ortaya çıkmışlardı.

Osmanlı İmparatorluğunda ilköğretim düzeyinde sıbyan okullarının yanında “Darü’l Hüffaz” ve “Darü’l Kura” adlarında iki çeşit eğitim kurumu daha vardı

Darü’l Hüffazlar, küçük yaşların ezberleme yeteneğinden yararlanılarak “Hafız” yetiştirmek amacıyla kurulmuşlardı.

Darü’l Kurralar ise Kur’an’ı ezberletmek ve buna çeşitli arap lehçelerine göre yedi ya da on türlü okumak için kurulmuşlardı.

MEDRESELER

Orta Ve Yüksek Öğretim Düzeyindeki Okullar

Osmanlı devletinde,ilk medreseyi 1331 yılında İznik'te Orhan Gazi kurmuştur.

Bir cami imaretiyle birlikte kurulmuş olan bu medreseye “zamanına göre en dolgun maaş” ile devrinin büyük alim ve mütefekkirlerinden Davud-ı Kayseri müderris olarak tayin edilmiştir.

Osmanlı Devletinde medreseler en önemli gelişmelerini Fatih Sultan Mehmet'in döneminde yapmışlardır.

Medrese terimi Arapça hem ders okunan yer hem de ders gören öğrencilerin yatıp kalktıkları vakıf odalarının bulunduğu yapı anlamlarına gelmektedir.

Öğrencilerine yalnız barınak sağlamakla kalmamış,onların giyecek,yiyecek gibi ihtiyaçlarını da karşılamıştır.

Çoğunlukla camilerin yanında ya da camilerle birlikte yapılmışlardır.

Genel olarak tek katlı ve bir avluyu çevreleyen bir revakın etrafında sıralanmış odalarla,bunların arasında uygun bir yere inşa olunmuş büyük kubbeli bir dersane ya da mescitten oluşmaktaydı.

Osmanlı medreselerinin öğretim programı ve yöntemleri çok sıkı idi.

Medreselerin ilk bölümlerinde çalışmalarını ilerleten öğrencilerin seçkinleri, öğretmenleri tarafından “Danişment” seçilirlerdi.

Bunlar “Naip”, “İmam” ve “Mekteb-i Sıbyan” öğretmeni olabilirlerdi.

Mülazımlardan imtihan verebilenler de müderrislik (profesörlük) unvanını kazanırlardı.

Medreselerin programlarındaki dersler “Ulum-u Nakliye (dini bilgiler)” ve “Ulum-u Akliye (pozitif bilimler: matematik, astronomi, tıp)

Medreselerdeki akli bilimler eski Yunan biliminden yapılan çeviriler ile İslam bilginlerinin bunlara yaptığı katkılardan oluşmaktaydı.

Yaygın öğretim yöntemi de ezbere dayanan bu öğretim yöntemi olan Aristo yöntemi, mantığıydı.

Sınıf geçme yerine, belirli kitapları okuma amaçlanmıştır

Gözlemler, deneyler ve laboratuvar uygulamalarına yer verilmemiştir.

Arapça yabancı dil olarak en yüksek saygınlığı görmüş, bu arada sanat dili olarak Farsça da okutulmuştur.

غبار تو من احوال می جوید ما عرف

جان صد که احوال تو را آید

Osmanlıda ÖNE ÇIKAN
Eğitim Kurumları
(SARAY VE ORDUDA)

Osmanlıda öne çıkan eğitim kurumları iki grupta toplanır bunlar;

SARAYDA Eğitim ve Eğitim Kurumları

ORDUDA Eğitim ve Eğitim Kurumları Kurumları

SARAYDA Eğitim Ve Eğitim Kurumları

Amaç: Saray Hizmetleri için nitelikli personel yetiştirmek.

Osmanlı Rumeli de ilerlemeye devam edince askere ihtiyaç duyuldu.

Hristiyan savaş esirleri devşirmeyle alınırdı.

Devşirmede

- İyi huy, ahlak, güzel görünüş
- Orta boy
- 10-14 yaş (Kanunen 8-20)
- Ailedeki tek erkek evlat ise alınmaz
- Ailesini kaybetmişse alınmaz
- Soyunun iyi aileden gelmesi
- Şehirde yaşamış ya da gözü açılmışsa alınmaz

Aşamalar

- Müslümanlığın gereklerini, Türkçe ve Türk gelenek ve göreneklerini öğrenmesi için devşirilen çocuklar Anadolu ve Rumeli'deki Türk ailelerinin yanına verilirdi.
- Sonra Acemi oğlanlar mekteplerine alınıp eğitimden geçerlerdi
- Sonra başarılı olanları seçebilmek için sınav yapılır, başarılı olanlar Enderun Mektebine alınırdı.
- Mektepte bu çocuklara “iç oğlanlar” denilirdi.

İç oğlanlar giydikleri kıyafete göre

1- Dolmalı

2- Kaftanlı

1- Dolmalı: küçük oda ve büyük oda

2- Kaftanlı:

A- Seferli Koğuşu: saç kesme, sarık sarma, davul çalma, padişah giysilerini temizleme

B- Kiler Koğuşu: sarayda çıkan yemekler

C- Hazine Koğuşu: dış-onur giysileri, saray gelir ve giderleri,

mali arşiv; iç-enderun masrafları, padişah mücevherleri, vb

D- Has Oda: padişahın genel hizmetleri

ÖZEL Eğitim Programı

İslami Bilimler: Kur'an, din dersleri, Arapça gramer ve sentaks, tesfir, fıkıh, peygamberler tarihi

Müsbet Bilimler: Türk Dili ve Edebiyatı, metin yazımı, Fars Edebiyatı, şiir, tarih, geometri, cebir, aritmetik

Güzel Sanatlar: Çalgılı müzik, hüsn-i hat

Beden Eğitimi: Binicilik, okçulu, ağırlık kaldırma, kılıç, mızrak, güreş

Mesleki Eğitim: Giyim, bakım, işlemecilik, kuyumculuk, ilaç yapımı, deri işleri

Eğitim FELSEFESİ

- Teorik ve uygulama
- El becerileri kazandırma
- Seçkin müderrisler derslere girer
- Üst düzeydekiler alttakilere mentorluk yapar
- Başarıya göre sınıf atlanır
- Estetik anlayışa göre, her öğrenci kişisel yeteneğine göre güzel sanatla ilgilenmeli
- En ufak başarılar bile ödüllendirilir, ceza öğrencilerin başıboşluğunu ve zaman kaybını önlemek için verilir.

ORDUDA

Eğitim ve Eğitim Kurumları

ACEMİ Ocakları

Yeniçeri asker ocağının asker kaynağını oluşturmak için ilk temel eğitimin verildiği kurumdur

Devşirme yoluyla öğrenci seçilir

YENİÇERİ Ocakları

Yaya birlikler olarak yetişirler

Acemi ocaklarının üst kademesi

2. Mahmut Döneminde kapatıldı(Vakayi
Hayriye-1826)

Osmanlı Eğitiminde **YENİLEŐME**

Hareketleri

Tanzimat **ÖNCESİ** Dönem

Rönesans, reform, coğrafi keşifler ile Avrupa çağdaşlaştı

Avrupa karşısında savaşlarda yenik düşülmesi ve toprak kayıpları çağdaşlaşmayı gerektirdi.

Eğitim alanında ilk çağdaşlaşma süreci askeri teknik eğitim kurumlarında başlamıştır

HENDESEHANE

(1734)Yüksek subay kadrosunu oluşturmak amacıyla

MÜHENDİSHANE-İ BAHRİ-İ HÜMAYUN

(1773) Donanmanın güçlü bir şekilde yapılandırılması için mühendis ve deniz subayı yetiştirmek amacıyla

MÜHENDİSHANE-İ BERRİ-İ HÜMAYUN

(1796) Haritacılık, gemi inşaatı, inşaat mühendisliği öğretimi yapmak amacıyla

III. Selim Avrupa'daki geliřmeleri takip etmek ve faydalanmak gerektiđini dűřünüyordu.

Bu sebeple Avrupa'ya elçiler gönderildi ve sonrasında Avrupa'dan uzmanlar getirilmeye ve askeri birlikler oluşturulmaya başlandı.

Yeniçeriler bu yeni ordu kurma çabalarına karşı çıktılar

Bunun üzerine 2. Mahmut, yeniçeri ocaklarını kaldırdı

MECBURİ KÜLTÜR DEĐİŐMELERİ

denen yeni bir dönem başladı

Ordunun doktor ihtiyacının karşılanması için;

Tıphane-i Amire

Cerrahane-i Mamure

Mekteb-i Tıbbiye

MEKTEB-İ HARBİYE

Orduya yeni savaş tekniklerini bilen donanımlı subay yetiştirmek için

MIZIKA-İ HÜMAYUN

Avrupa standartlarında askeri bando kurulması amacıyla

TANZİMAT Dönemi

Sultan Abdülmecit döneminde Reşit Paşa tarafından okunan Gülhane Hattı Hümayunu ile ülkede bazı değişiklikler yapılacağı duyurulmuştur

1839 yılında Tanzimat Fermanında eğitimle alakalı bir reform bulunmamaktadır

1845 yılında yayınlanan ferman ile ilerlemenin eğitim alanına önem verilmesiyle olabileceği söylenmiştir

Geçici Maarif Meclisi, ilk ve orta öğrenim kademesindeki ihtiyaçlarla ilgilenecek **Daimi Meclis-i Maarif** kurulmasını kararlaştırmıştır.

Daha sonra eğitim işlerini düzenlemek için Bakanlar Kuruluna (Meclis-i Vukela) bağlı bir üye tarafından yönetilmek üzere “**Maarif-i Umumiye Nezareti**” kurulmuştur.

Osmanlı eğitim sistemini düzenleyen ilk yazılı belge (Fransız eğitim sisteminden esinlenilerek) olan **Maarif-i Umumiye Nizamnamesi** oluşturulmuştur.

Öğretmen yetiştirmek amacıyla ilk öğretmen okulu olan “**Darülmualimin-i Rüşdi**” açılmıştır.

Eğitim ilk, orta ve yüksek şeklinde derecelendirilmiştir

Mesleki ve teknik eğitimin temelleri atılmıştır.

Yabancı dille eğitim veren okullar açılmıştır
(Galatasaray Lisesi ve Robert Koleji)

Kız öğrenciler için orta dereceli okullar açılmıştır.

Öğrenci ve öğretmenlerin kılık kıyafet kuralları belirlenmiştir

Ceza olarak falaka kaldırılmıştır.

Mutlakiyet Ve Meşrutiyet DÖNEMİ

2. Abdülhamit 23 Aralık 1876 da ilk Osmanlı Anayasası olan Kanun-i Esasi'yi ilan etti.

Devlet artık anayasal esaslara göre yönetilecekti.

Herkes eğitim öğretimi özgürce ve parasız yapabilecekti.

Öğrenimin ilk basamağı ilköğretim zorunlu olacaktı. Ancak Abdülhamit iç sorunlar nedeniyle meclisi kapattı ve anayasayı askıya aldı.

Eğitim alanında önemli gelişmeler oldu

Batıyı konu alan yabancı eserlerin çevirisi yapılmıştır. Böylelikle Avrupa hakkında insanlar kùltür sahibi oldu

Eğitim kurumları fazlalaştı

Eğitim programı kalitesi yükseltilmiş ve programlara modern konular eklenmiştir

Tùrkçe öğretime ağırlık verilmiştir

Eğitimde fırsat eşitliği sağlamak üzere fakir öğrencilere burs verilmiştir.

Köyden gelenler için yatılı okullar açılmıştır

Yeni yüksek ve mesleki okullar açılmıştır. Bunlar arasında hukuk, güzel sanatlar, ticaret, mühendis, baytar, polis, gümrük okulları vardır.

Bulgarca'dan eserler çevrilmiş ve Pedagoji kavramı tanınmıştır.

Eğitim sorunları üzerine hassasiyet gösterilmiştir.

Türk kadını erkeklerin haklarına eşit haklar kazanmaya başlamış ve memur olma hakkı elde etmiştir

Kızlara da yüksek öğrenim yapma olanağı sağlanmıştır

Medreselerin programları yeniden düzenlenmiştir

Latin harflerine geçiş ile ilgili görüşler tartışılmıştır

En önemli gelişme Osmanlı İlköğretim sistemini düzenlemek için yayınlanan “Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-u Muvakkatı”dır.

CUMHURİYET

Döneminde Türk Eğitiminde Çağdaşlaşma

Okul binalarına sağlıklı yapılar olmadığından kamu kuruluşları yerleştiriliyordu.

Eğitim aksamaya devam ediyordu

Açık olan okullarda da öğretilmenler maaş alamıyordu

9 Mayıs 1920 de Maarif Vekili Dr. Rıza Nur, hükümet programını okumuş ve Türkiye de kurulacak eğitim sisteminde değişiklik anlayışı benimsediklerini açıklamıştır.

15 Temmuz 1921 de Maarif Kongresi toplanmıştır ve kongreye cepheden gelen Mustafa Kemal, yeni devletin eğitim politikasını açıklayan bir konuşma yapmıştır

şimdiye kadar izlenen eğitim ve oğretim yöntemleri ulusumuzun tarihsel çöküşünde en önemli etken olduğu görüşümdedir. Onun için ulusal eğitim programından söz ederken eski devlerin boş inanışlarından ve yaratılış özelliğimizle hiç de ilişkisi olmayan yabancı düşüncelerden, Doğudan ve Batıdan gelen bütün etkilerden bütününüle uzak, ulusal soyumuz ve tarihimize uygun bir kültür kastediyorum. Çünkü ulusal davamızın gelişmesi ancak böyle bir kültürle sağlanabilir.

ÖZEL DOSYA

FARABİ (780-950)

Farabi felsefe ve diğer bilimlerde gösterdiği çalışmalar ve şöhrete, paraya önem vermeyen üstün kişiliğiyle Aristo'dan sonra kendisine ikinci öğreten (muallim-i sani) denilmiştir.

Felsefe, mantık, ahlak, psikoloji, geometri v.b konularda yüzden fazla eser yazmıştır.

Farabi'nin EĞİTİM Görüşleri

Türk eğitim tarihinde doğrudan eğitim bilimine yönelik görüşler ileri sürdüğü bilinen ilk düşünür olması önemlidir.

Farabi'ye göre **eğitimin amacı**: Mutluluğu bulmak bireyi topluma yararlı hale getirebilmektir.

Üç tür **eğitimci** vardır. Aile reisi, aile fertlerini; öğretmen, çocuk ve gençleri; devlet başkanı milleti eğitmekle görevlidir.

Farabi öğretim ve eğitimi ayırır.

Ona göre eğitim; milletlerdeki ahlaki erdemleri ve iş sanatlarını var etme yöntemi iken öğretim, milletler ve şehirlerde kurumsal erdemleri var etmektir.

Bu ayrıma göre, öğretim kuramsal, eğitim de davranış değiştirmeye ağırlık veren bir uğraşıdır anlayışına uygundur.

“Öğretimde kolaydan zora” ilkesini ortaya atmıştır ki bu günümüzde de kabul görmektedir.

“Bir şey öğretilmeden değerine geçilmemelidir” ilkesini kabul etmiştir.

Öğretmen öğrencilerle Sokrat gibi tartışmayı bilmelidir.

Öğretimde mantık ve felsefeye yer verilmelidir.

Öğrencinin öğrenme isteğinin sürdürülmesine çalışılmalıdır.

Çocuklara karar verme ve sorumluluk alma yetisi kazandırılmalıdır.

Disiplin ne sert ne yumuşak olmalıdır. İliman bir ortam oluşturulmalıdır.

Çocuk sözle anlamazsa zora başvurulabilir

Farabi'nin **BİLİMSEL** Yönteme Bakışı

“Her meselede aranan kesin gerçeği elde etmektir.

Ama çok defa kesinliği elde edemeyiz. Aradığımızın bir kısmına dair kesinlik, geri kalanlara dair de zan ve kanaat elde edebiliriz.

Tek yöntem bizi sorunlar hakkındaki çeşitli kanaatlere götüremez.”

Şüphe bir araştırma yöntemi olmalıdır.

İBNİ SİNA (980-1037)

Dünya düşünce, tıp ve eğitim tarihinde çok önemli bir yeri vardır.

Eğitim alanındaki görüşlerinin Batı'yı etkilediği ve yeni eğitim akımına temel oluşturduğunu kabul eden görüşler vardır.

İbni Sinaya Aristo ve Farabi'den sonra gelen anlamında üçüncü öğretmen yani **“mualim-i salis”** denilmiştir.

Samanoğulları devletinin Buhara'daki kütüphanesinde çalışırken oradaki çok değerli kaynaklara ulaşma fırsatı yakalamıştı.

İbni Sina'nın EĞİTİME İlişkin Görüşleri

Kanun ve Şifa adlı eserleriyle tıp dünyasının en önemli isimlerinden olmuş, psikanalist metodun temelini atmış yıllarca Avrupa ve Osmanlı'da kitapları okutulmuştur

EL-KÂNÛN Fİ'T-TİBB İbn-i Sînâ

İkinci Kitap

Türkçeye Çeviren:
Prof. Dr. Esin KÂHYA

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ
BAŞKANLIĞI YAYINLARI

İbni Sina'ya göre ahlak ve fazilet, zenginlik ve şöhretten çok daha önemlidir.

Ahlaki davranışlara ve fazilete ulaşmak için belirlediği başlıca ilkeler şunlardır:

Nefsin isteklerine uymamak

Gazap, şehvet, hırs, korku eseri ortaya çıkabilecek davranışları engellemek

Yalandan kesinlikle uzaklaşmak

İyilik yapmak, iyileri sevmek ve kötülükten men etmek

İbni Sina'ya göre devlet adamları filozof ve bilim adamlarından yararlanan, erdemli hayat süren, kadınlardan uzak duran bir yol izlemelidir.

Kendisi de vezirlik yapmıştır

İbni Sina'nın bilim, mutluluk ve eğitim arasında kurduğu ilişki akli tasavvuf denen sistemin unsurlarından biridir

Ona göre eğitim ve bilim insanın kendini mükemmelleştirmesi ve Allah'ı bulması için gereklidir

İbni Sina'ya Göre **EĞİTİMİN** Temel Amaçları

İnsanın yeteneklerini en üst düzeye kadar geliştirip yeteneklerden arınması,

Allah'ın varlığını bilmesi ve etkisini her an hissetmesi

İbni Sina hijyen konusuna ve bilinçli hareket etmenin önemine değinerek beden eğitime katkı sağlamıştır.

İbni Sina bebeklik ve çocukluk dönemi bakımla ilgili önemli noktalara değinmiştir.

Bunlar, 2 yıl boyunca bebeğin düzenli emzirilmesi, banyo yaptırılması ve temizliğinin sağlanması, oyun oynamasının önemini vurgulaması, ailenin aşırı olmayan ilgisine olan ihtiyacının vurgulaması, ninni dinletilmesi ve küçüklükten itibaren hareket ettirilmesine yönelik söylevleridir.

Ahlak eğitimi çok önemlidir. İyi insanlarla beraber olmasını sağlama, hatalarını baskıcı olmadan düzeltme, gerektiğinde azarlama fakat dayağa en son çare olarak başvurmayı önerir

Çocuklar 6-14 yaş arasında okutulmalıdır

Öğretmenin taşıması gereken özellikler;

- Dindar
- Dürüst
- Bilgili
- İnsafılı
- Temiz
- Kibar
- Çocuk eğitim ve gelişimini bilen
- Ne aşırı yumuşak ne de çok sert olan bireyler olmalıdır

Okulun programında Kur'an, Şeriat, Dil ve Ahlaki şiiireler, Beden Eğitimi, Sanat ve Meslek Öğretimi yer alır.

Çocuklar arasındaki doğal rekabeti faydalı bulur ve birbirlerinden çok fazla şey öğreneceklerini kabul ettiği için zengin çocuklarının özel ders alarak yetişmelerini uygun bulmaz

Eğitim ve öğretenlik bir **UZMANLIK ALANI** dır ve herkes öğreten olamaz örüşünü benimsemiştir

Eğitim ve 6đretim y6ntemlerinin başlıcaları ř6yledir.

A-Nezaket, yumuşaklık, nasihat

B-6d6l ve 6vg6ye yer verme, eğitimsel amaçlı ceza verme ve dayağa en son çare başvurma

C-Kolaydan zora, basitten karmaşığa yol izleme

D-Sınıf ortamından faydalanma

E-6rnekleme

F-Tekrar

İbni Sina, eğitimi anne babanın görevi olarak görmüş bu sorumluluğu devlete yüklememiştir.

İbni Sina eğitim ve bilimi herkese açık olarak görmüştür.

Din ve meslek eğitime önem vermiş her çocuğun isteğine yönelik eğitim almasını desteklemiştir.

Çocuğun yaşıt ve arkadaşlarıyla beraber eğitilmesi üzerinde durmuştur.

Çocuklar arasındaki bireysel farklılıklara önem vermiştir.

Çocuğun ilgisinin önemin vurgu yapmıştır.

Oyunun önemi üzerinde durmuştur.

Deneye, gözleme ve nedenleri araştıran bir eğitime önem vermiştir.

Eğitimi baskının olumsuz etkilediğini ve disiplinin ne çok katı ne de çok yumuşak olmaması gerektiğini vurgulamıştır.

Eğitimde araç gereç kullanımını sınıai öğretimde açıkça belirterek eğitim teknolojisinin kurucusu sayılmıştır.

İbni Sina'ya Göre Eğitim ÖĞRETİM TÜRLERİ

ZİHNİ ÖĞRETİM: Öğretmen genel konuyu açık bir şekilde örnekler vererek anlatır.

SINAI ÖĞRETİM: Öğretmen araç-gereç kullanmasını öğretir.

TELKİNİ ÖĞRETİM: Öğretmen tekrar ettirerek öğretir.

TAKLİDİ ÖĞRETİM: Öğretmenin güvenilirliği sonucu öğretmenin söylediklerinin hemen ve aynen benimsenmesidir.

TENBİHİ ÖĞRETİM: Öğretmenin öğrenciye çevresinde karşılaştığı olayları , bunların nedenlerini ve etkilerini öğretmesidir.

TEDİBİ ÖĞRETİM: Öğüt ve nasihat yoluyla gerçekleşen öğretimdir.

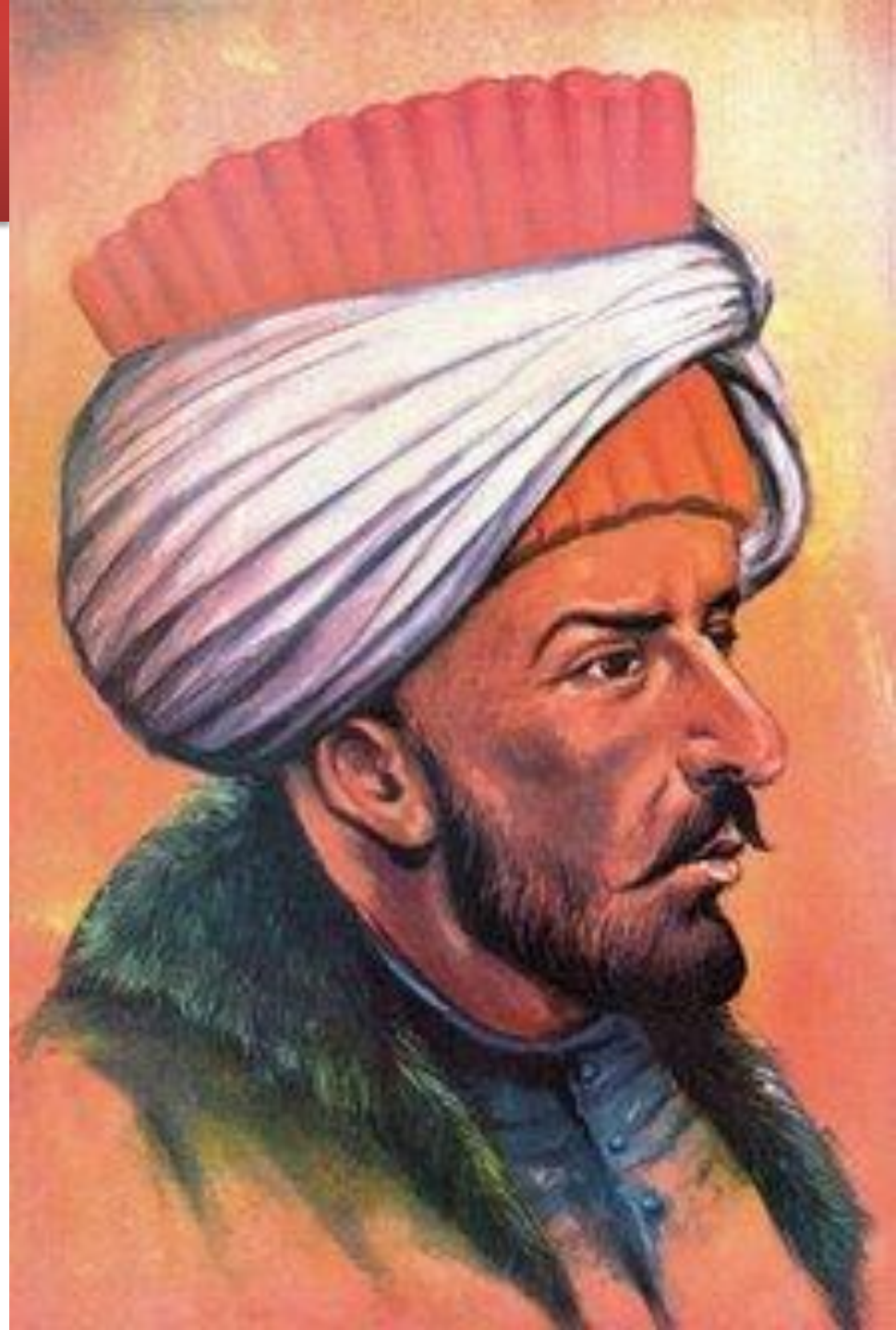
BALASAGUNLU YUSUF (1018-1069)

Kutadgu Bilig adlı eseriyle
Türk eğitim tarihinde
önemli yer tutar

Farabi ve İbni Sina'nın
etkisinde kalmıştır.

Kutadgu Bilig, Türkçe
Uygur yazısı ile manzum
olarak yazılmıştır

(6645 beyit) Mutluluk
veren bilgi anlamını taşır.

Kutadgu Bilig'de devlet yönetimi ve insanların ahlaki davranış kurallarıyla ilgili öğütler yer almaktadır. Balasagunlu Yusuf'un Kutadgu Bilig adlı eserinden anlayabildiğimiz bazı görüşleri

T. D. K.

KUTADGU BİLİG
TIPKIBASIM

III

MISIR NÜSHASI

İSTANBUL

1943

ALÂEDDİN KIRAL BASIMEVİ

Hükümdar bilgiyle donanmalı ve adaletli davranmalıdır.

Hükümdarın kanuna saygı duyması ve onu doğru uygulaması , hükmetme yetkisinin önünde görülmüştür.

Bu **“HUKUK DEVLETİ”** anlayışının temelidir.

AHLAKİ DAVRANIŞLAR: Bilgiyi arttırmaya çalışmak, az konuşmak, aceleci olmamak, sabırlı olmak, öfke, kibir ve kinden kaçınmak, dindar olmak şeklinde görülmüştür.

Ahlaki davranış mutluluğun şartıdır. Ahlaklı olmak ise bilgili olmaktan geçer.

Çocuklara anne ve özellikle baba tarafından sıkı bir eğitim verilmelidir.

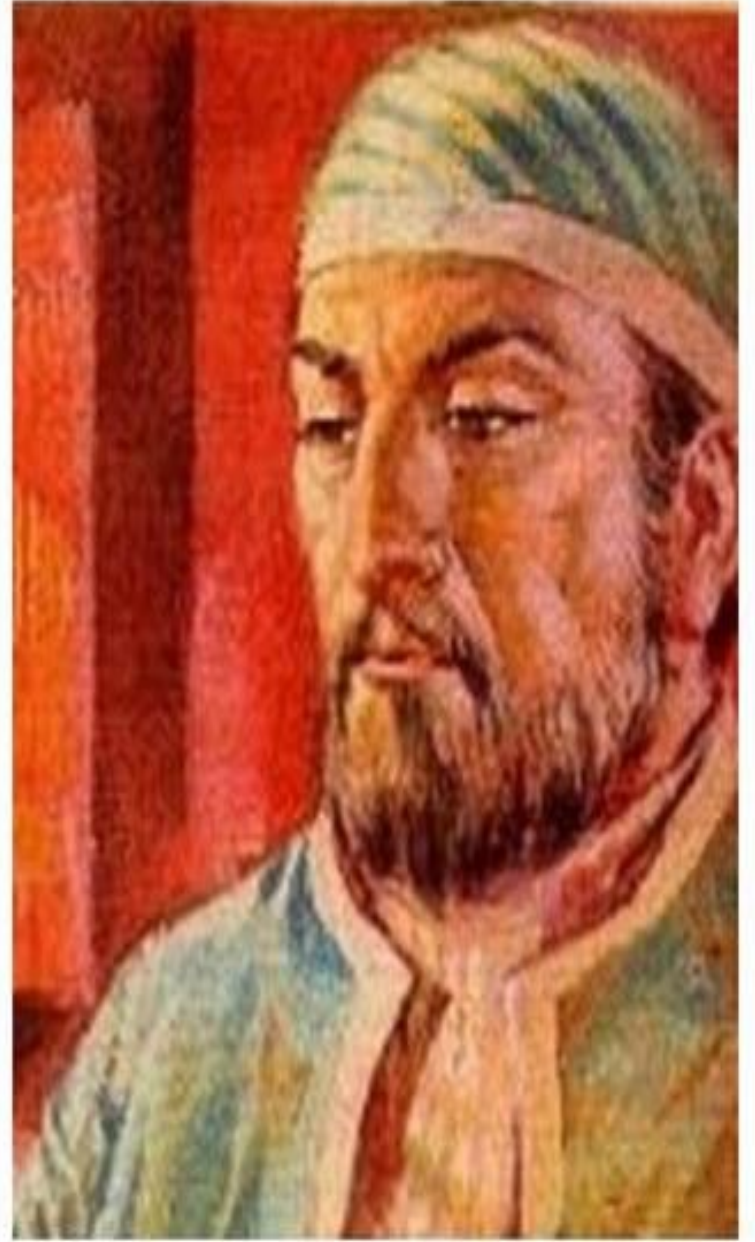
Çocukları aileler kendi elleriyle eğitmelidir.

Erkekler kızlardan daha fazla önem yüklenmiştir.

Fakat bunu Müslümanlığa değil Yusuf Has Hacıp'e yüklemek gerekmektedir.

KAŞGARLI MAHMUT

Kaşgarlı Mahmut,
1072-1074 yılları arasında
Araplara Türkçe Öğretmek
amacıyla yazdığı **Divan-ü
Lügat-it Türk** adlı esriyle
Türkçe'nin ilk lügatını
düzenleyen ve öğreten
olarak Türk Eğitim
Tarihimizde önemli bir yer
tutar.

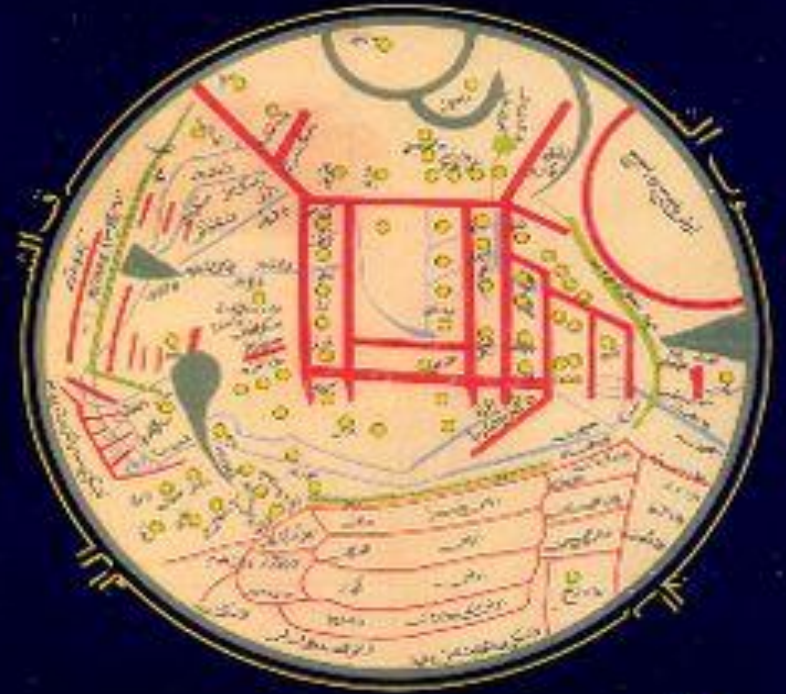
Bilim dili olarak Arapça'nın kullanıldığı bir dönemde Türkçe'nin daha zengin olduğu gerekçesiyle Araplar'ın bu dili öğrenmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Kitabını bu amaçla Bağdat'ta Abbasi Halifesine sunmuştur.

Türkçe'nin dilbilgisini de yazmış fakat bu kitabı bulunamamıştır.

Divânü Lugâti't-Türk

Kâşgarlı Mahmûd

Divan yalnızca zengin bir sözlük değildir.

Toplumların lehçeleri, yaşayışları, inanışları, töreleri ve atasözlerini de kapsar. **Türklerin ilk dünya haritası da buradadır.**

Türklük bilgisinin en eski ve en köklü abidelerinden birisi olarak kabul görür.

Kaşgarlı Mahmut'a göre Türk adı Tanrı tarafından verilmiştir ve Tanrı tarafından Türk egemenliğinin uzun süreceği belirtildiği için Türkçe'yi herkes öğrenmelidir.

Kaşgarlı Mahmut' a Göre EĞİTİM

Aile çocuk bakımı ve yetiştirilmesinde önemlidir.

Anne bebeği beşikte sallayarak ve ninni söyleyerek uyutmalıdır.

Bebek altını fazlaca ıslatıp hasta olmasın diye beşik delinir ve idrar bir kamışla dışarı atılırdı bu kamışa da sibek denirdi.

O dönemde çocukların korkutuldukları anlaşılmaktadır.

Oyunun çocuk için önemi üzerinde durmuştur.

Bilime çok önem verdiğini eserinde belirtmektedir. Ayrıca bu eser bize Türkler'de yaygın bir okuma, yazma ve bilgi edinme geleneğinin varlığını göstermesi bakımından da önem taşımaktadır.

NİZAMÜLMÜLK

Büyük Selçuklu Devleti'nin
veziri ve Siyasetname adlı
öğütler kitabı yazan
devlet adamı ve siyaset
bilimcisidir.

Devlet yönetiminde
hayli etkili olan
Nizamülmülk'ün vezirliği
Alparslan ve Melikşah
dönemlerinde ün salmıştır.

Nizamülmük'e göre devlet yönetiminin temel ilkesi adalettir. Devlet adamları kıyamet gününde yapılan tüm adaletleri bizzat kendileri ödeyeceklerdir bu yüzden sürekli takipte olmalıdır.

4 tür suç kesinlikle affedilmemelidir.

- 1) Ülkeyi yıkmaya çalışma,
- 2) Harama karışma,
- 3) Devlet sırrını korumama,
- 4) Hükümdara riyakar davranma.

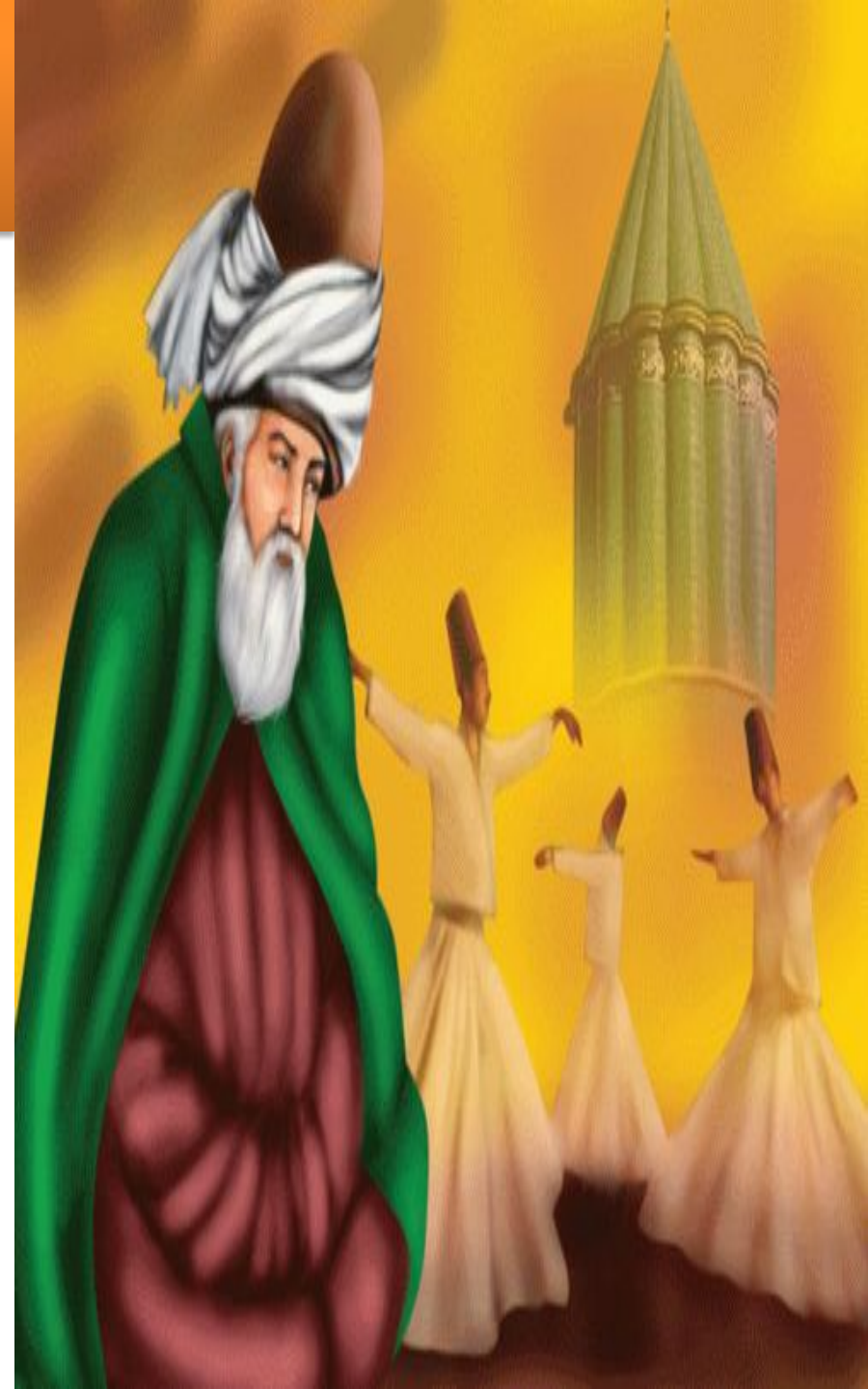
Hükümdar dindar olmalı zaman zaman din adamlarına danışmalıdır. İş bölümüne dikkat etmelidir.

MEVLANA CELALETTİN (1207-1273)

Mevlânâ Cemaleddin-i Belhi Rumi
İslam ve tasavvuf dünyasında
tanınmış bir Fars şair, düşünce
adamı ve **Mevlevi** yolunun
öncüsüdür.

Eserleri;

- **Mesnevi**
- **Büyük Divan** "Divan-ı Kebir"
- Fihi Ma-Fih "Ne varsa İçindedir"
- Mecalis-i Seb'a "(Mevlana'nın 7
vaazı)"
- **Mektubat** "(Mektuplar)"

Mesnevî; çok yönlü, zengin bir eserdir. Muhtevasında; tefsir, hadis, fıkıh, kelam, tasavvuf, tarih, tıp gibi ilimlere ait konular, zamanın örf ve âdetlerine dair bilgi ve birçok hikâye mevcuttur.

Mevlâna, bu eserde; gerçek bir rehber olarak iyi ve kötü, doğru ve yanlış karşılaştırması ile sebep-sonuç ilişkisi içinde eğitici niteliğini gösterir.

Bu mukayeseler; melek-şeytan, adalet-zulüm, alçak gönüllülük-kibir, doğruluk-hile ve yalan, cömertlik-cimrilik, çalışmak-tembellik, kanaat-hırs, başkalarının kusurlarıyla uğraşmak-hoşgörü, öfke/acele-sabır gibi onlarca konuya dairdir.

Mesnevi okutabilmek için Darülmecneviler –
Kalenderhaneler kurulmuş. Mesnevi okuyanlara bu kitabı
okutabilme hakkı verilmiştir.

Mevlana eğitimin gücüne inanır. Ona göre insan eğitilebilir
bir varlıktır.

Öğretimi küçük adımlarla ve incitmeden gerçekleştirmek
gerekir.

Alimlik ise kişinin kendisinde vardır sonradan ipek giysiyle
kazanılmaz.

MEVLÂNÂ'NIN VASIYETİ

Sevgide güneş gibi ol,
Dostluk ve kardeşlikte

Akarsu gibi ol,
Hataları örtmede gece gibi ol,

Tevazuda toprak gibi ol,
Öfkede ölü gibi ol,

Her ne olursan ol,
Ya olduğun gibi görün,
Ya görüldüğün gibi ol.

NASRETTİN HOCA (1208-1284)

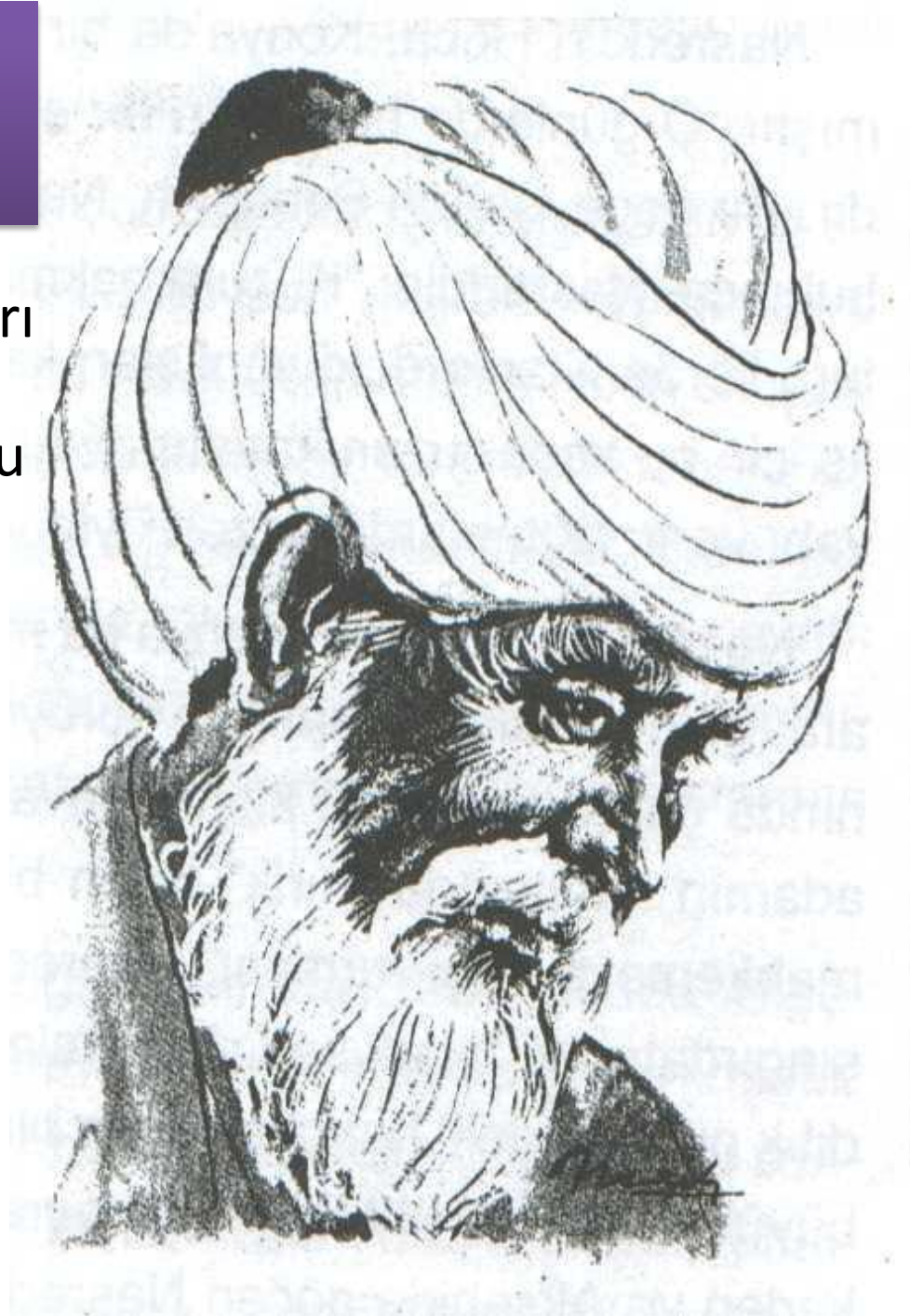
13. yüzyılda Haçlı Moğol istilaları nedeniyle yoksulluğa ve sıkıntılara düşmüş Orta Anadolu halkının içinde yaşamış bir halk eğitimcisidir.

Hocanın verdiği temel derslerin başlıcaları şunlardır.

İyimser olma,

Sağduyu ile düşünme,

Eleştirerek içini boşaltma.

Ebu Süleyman Mehmet, Ebü Hayr İbni Baba :

TIP

Musa Kardeşler, Buzicanlı Ebuvefa, Türkoğlu

Ebulfadl, Ebü Belze: **MATEMATİK**

Belhli Ebü Maşer, Ferganeli İbni Kesir:

ASTRONOMİ, GEOMETRİ